

Hvem ejer naturen?

I løbet af de sidste 10 år er der sket et skifte i danskernes måde at forholde sig til naturen på. Tidligere var havens primære formål at være en sanselig og æstetisk tilfredsstillende af menneskelige behov. Grønne græsplæner, farverige blomsterbede og polerede terrasser var normen. Dog tyder nyere forskning på, at der er sket en bevægelse mod en bredere velkomst af vild natur og biodiversitet i haverummet.

AF NANETT PAAMEYER WINKLER, REDAKTØR

Hvem ejer naturen? Det spørgsmål har forskningsleder Julie Emontspool og ph.d.-studerende Christina Elvira Dahl fra SDU sat sig for at besvare gennem forskningsprojektet "Who Owns Nature". Forskningen tager udgangspunkt i en række interviews med haveejere på tværs af både privathaver og kolonihaver. Dertil har de foretaget en omfattende analyse af to af Danmarks mest populære havemagasiner *Isabellas* og *Haven*. Målet var at identificere de mest dominerende havetrends omtalt i bladene i perioden 2011-2022. "Når noget begynder at blive omtalt i magasinerne, så er det typisk et tegn på, at det er ved at blive mainstream," forklarer forsker Christina Elvira Dahl.

SKIFTENDE HAVEPLEJETRENDS

Christina og Julies forskning viser, at der over de seneste 10 år er sket et markant paradigmeskift inden for havepleje, hvor fokus er skiftet fra blot at tilfredsstille menneskelige behov til også at omfavne naturorienterede værdier. I 2015-2018 ser vi bl.a. at økologiske havetrends bliver mere populære og hyppigere omtalt i havemagasinerne.

Fra 2020-2021 kommer der et massivt fokus på biodiversitet, hvilket ifølge Christina bl.a. skyldtes coronanedlukningen, hvor mange søgte ud i naturen som ny fritidsbeskæftigelse: "Det gjorde, at man så og værdsatte naturen på en anden måde," udtaler Christina og fortsætter: "Men når vi samtidig hører i medierne, at der er en alvorlig klima- og biodiversitetskrise, så bliver vi pludselig mere bevidste om, hvad vi ikke vil miste".

” Problemet opstår, når to modstridende praksisser mødes ”

– Christina Elvira Dahl

OMSORG FOR NATUREN

Resultaterne af de to forskeres analyser viser tydeligt, at haveejere gerne vil gøre noget for dyrene og naturen. Faktisk havde hele 98 % af de adspurgte haveejere gjort et eller flere tiltag for dyrene i deres haver. "Omsorgen blandt haveejerne var virkelig til at føle på," udtaler Christina i forbindelse med hendes mange besøg i privat- og kolonihaver.

"Problemet opstår, når to modstridende praksisser mødes, når man gerne både vil passe ind i de kulturnormer, der fordrer en pæn og velfriseret have, men samtidig gerne vil byde mere vild natur og biodiversitet velkommen i haven." Et problem, kolonihaveejere i højere grad står over for end privathaveejere, beskriver Christina, da der i kolonihaveforeninger ofte kræves en større social konsensus vedr. haverne, end man ser ude i privathaverne.

MODSTRIDENDE HAVEPRAKSISER

Det gradvist større hensyn til økocentrerede værdier udfordrer det traditionelle menneskecentrerede syn på haven og fører til konflikter om havepleje, forklarer Christina. I forskningsprojektet identificerede de to forskere imidlertid, at hensynet til dyre- og planteliv ofte omformuleres og tilpasses, så tiltagene fremstår nyttige for haveejeren.

En strategi, der anvendes, når vi fx retfærdiggør økologisk havebrug med, at det giver sundhedsmæssige fordele og bedre smag. Ukrudt i haven legitimeres også ved, at det f.eks. kan bruges til at lave vitaminrige drikke. Ved at byde insekter velkommen tiltrækker vi pindsvin og fugle, som så spiser skadedyrene. Vi bruger hermed en såkaldt 'nytteetik', forklarer Christina, som giver de vilde elementer i haverne en brugerværdi, der gør det nemmere for haveejere at håndtere dilemmaet med modstridende havepraksisser.

SEGMENTEREDE HAVER

En anden måde at håndtere de modstridende praksisser er ifølge Christina at segmentere sin have. En praksis, hun og



FOTO AF CHRISTINA ELVIRA DAHL

Julie observerede i flere af de besøgte haver. "Folk vil rigtig gerne kunne putte labels på ting og sige, at haven er noget bestemt." En måde at forene menneskets og naturens behov på er ved at have et område til hver ting i sin have, forklarer Christina og uddyber med et eksempel: "Her har jeg frugthaven, hvor der må komme alskens insekter, og herover har jeg terrassen, hvor jeg spiser og nyder afslapning uforstyrret af naturen."

”Hvad gør man, når insekterne fra det vilde stauedebed trænger ind på terrassen, hvor man ønsker at sidde uforstyrret?”

– Christina Elvira Dahl

Christina tror, at segmentering kan være en god løsning for mange kolonihaveejere. "Jeg tror, det er et stort spring for en kolonihaveejer at deklarere hele sin have som "vild med vilje". Men man kan med fordel kigge ind i at segmentere haven eller bruge andre begreber, som at man dyrker den "insekt- eller dyrevenlige have" el.lign."

NÅR NATUREN IKKE KAN KONTROLLERES

Segmenteringen af haverne præsenterer dog også en udfordring for haveejerne, som Christina fremhæver. For hvad gør man, når insekterne fra det vilde stauedebed trænger ind på terrassen, hvor man ønsker at sidde uforstyrret? Eller når

ukrudtsplanterne invaderer den sirligt anlagte nabohave? Selv med segmenterede haver kan naturen ikke kontrolleres 100 %. Så hvordan opnår vi en balance, hvor menneskers og naturens behov kan sameksistere? Et spørgsmål, der er særligt udfordrende at besvare, i en tid hvor holdninger til havepleje stadig er genstand for stor debat.

"Vi er nødt til at kigge på vores menneskecentrerede syn på naturen," forklarer Christina og uddyber: "Og på den måde, vi opdeler naturen og mennesket på. Så længe det stadig primært udspringer af menneskelige behov, så har vi et stykke vej foran os endnu. Men vi er dog på vej."

fakta

- › Julie Emontspool: Forskningsleder på "Who Owns Nature" og lektor på Institut for Virksomhedsledelse. Tilknyttet forskningsgruppen 'Consumption, Culture and Commerce'.
- › Christina Elvira Dahl: Ph.d.-studerende fra SDU tilknyttet forskningsgruppen 'Consumption, Culture and Commerce'. Instagram-konto: @helt.vild.forskning
- › Who Owns Nature: Forskningsprojekt fra 2021, hvor man har studeret udviklingen af havetrends og gennemført et studie af 40 haveejeres forhold til naturen.